

Kuva: Soile Tirilä, Museovirasto

Museoalan seitsemän kuolemasyntiä

”Seitsemän kuolemasyntiä” on keskiaikaisesta kristillisestä opetuksesta peräisin oleva paheiden luokitus, jonka tausta on vielä kauempana 300-luvun Egyptissä. Kuolemansynnit ovat pääpaheita, joista muut synnit seuraavat. Kuolemansyntejä ovat käsitelleet kautta vuosisatojen lukuisat taitelijat Hieronymus Boschista ja Dante Alighierista David Fincheriin, Lapinlahden lintuihin ja Jani Leinoseen.

Seitsemän kuolemasyntiä olivat käsittelyssä myös Museoviraston järjestämällä Museoalan Teemapäivillä 22.-23.9.2016. Teemalla ”Tulevaisuus. Nyt” pidetyssä seminaarissa kuolemansynnit muodostivat viitekehyksen museoalaa läpäiseville, museotyön kehittymistä hidastavia ajattelu- ja toimintatapoja käsitelleille keskusteluille. Tarkoituksena oli löytää keinoja synneistä eroon pääsemiseen ja siirtyä tekemään Tulevaisuuden museota.

Museoalan synnintunnistus noudatteli pääpiirteissään Danten Jumalaisessa näytelmässä esiteltyjä seitsemää kuolemasyntiä. Synneistä käytiin aluksi ryhmäkeskustelut, jonka jälkeen etukäteen valitut museoammattilaiset käsitelivät syntejä yleisön edessä yhdessä ”ratkaisukeskeisen terapeutin” roolin omaksuneen Cuporen johtaja Marjo Mäenpään kanssa. Syntientunnistuksen tarkoituksena oli etsiä kilvoittelukeinoja ja ratkaisuja synneistä irtipääsemiseen.

1. Ylpeys

Museoalalla ylpeyden syntiä voidaan tarkastella erityisesti suhteessa yleisöihin. Digitalisoituminen ja aktiivinen yleisösuhte ovat muuttaneet museoiden toimintatapoja nopeasti, ja tämä muutos on vasta aluillaan. Vain vajaat kymmenen vuotta sitten museovieraisiin saattoi vielä suhtautua yliolkaisesti. Vaikka museoiden yleisötyö on kehittynyt, voidaan edelleen törmätä asenteeseen, jossa haaveillaan aikaan entiseen, jolloin asioita saattoi tehdä itselle ja itsensä kaltaisille, unohtaa vaateliias yleisö ja muuttuva maailma.

Syntinä ylpeys näkyy erityisesti osallistumisesta puhuttaessa. Museot haluavat usein, että yleisö osallistuu, mutta siitä huolimatta omia ammattirajoja vahditaan usein tarkasti. Rajoja vahditaan museon sisällä melkein kateellisesti, ja vielä vaikeammaksi ylpeys muuttuu asiakkaiden kanssa toimittaessa.

Ylpeys ja ylimielisyys ovat eräänlaista pelkuruutta. Omaan osaamiseen on helppo suojautua, eikä asiakkaan mielipidettä pysty aina ottamaan vastaan, vaikka tällä saattaa olla museoammattilaista enemmän tietyn aihealueen tietoa tai ammattitaitoa. Museon uudistaminen on pitkä tie, josta henkilökunnan pitää keskustella jatkuvasti. Mutta jos ylimielisyys on pelkuruutta, mitä on rohkeus museoalalla? Mitä tarkoittaa rohkeus suhteessa yleisöön ja organisaatioon? Onko mahdollista antaa tietämyksen valtaa pois? Halutaanko se antaa?

Yleisöstä puhutaan monesti yhtenä yksikkönä. Yleisö koostuu kuitenkin monista joukoista, mistä syystä museon toiminnoissa pitäisi huomioida mille yleisölle kukin toimintamuoto on suunnattu. Yleisötyön täytyisikin olla mukana kaikissa prosesseissa, eikä osallistumista pitäisi liimata ylimääräisenä elementtinä jälkikäteen esimerkiksi jo valmiiksi tehtyyn näyttelyyn.

Jos museo on todella kiinnostunut yleisöstä, yleisötyötä ei voi ulkoistaa vain yhdelle museoyksikölle, vaan sen pitäisi olla läpileikkaava osa koko museotoimintaa. Henkilökunnasta ja asiantuntijoista osa on avoimempia yleisötyölle kuin toiset. Jakautuneet mielipiteet johtavat helposti epätydyttävään kompromissiin.

Museoissa on vasta aluillaan digitalisaation tuoma muutosprosessi. Kyse ei kuitenkaan ole muutoksesta sen itsensä vuoksi, vaan muutoksen päämääränä on museopalveluiden parantaminen yleisön muuttuneita tarpeita vastaaviksi. Museo ei ole paikka, jossa vain säilytetään tietoa, vaan museolla on paljon aktiivisempi rooli yhteiskunnassa. Mutta minkälaisia asioita museoalalla

Kuva: Soile Tirilä, Museovirasto

mitataan? Keitä ja kuinka suurta joukkoa museot pyrkivät miellyttämään? Asiantuntijuus ei häviä minnekään, vaan kehittyy ja muuttuu.

Syntientunnistuksen yleisökeskustelussa etsittiin kilvoittelukeinoja ylpeyden synnistä irtipääsemiseksi. Eräs osallistuja ehdotti:

Mun mielestä hyvä kilvoittelukeino jokaiselle museoalan ihmiselle on viettää aikaa yleisön kanssa, vaikka normaalit työtehtävät eivät kasvotusten yleisön kanssa veisikään, jokainen voisi ottaa vaikka viikon vuodesta, jolloin oikeasti on yleisön kanssa, menee lippukassalle, näyttelyyn, opastaa, vastaa puhelimeen, on suoraan tekemisissä yleisön kanssa.

Keskustelun alusti Pirkko Siitari HAMista, ja muistiinpanot kirjasi Vivi Brantberg, Helsingin yliopisto

2. Kateus

Kuolemansynneistä kateutta on monen vaikea tunnustaa itselleen saati muille. Itsereflektion vaikeus tai puute aiheuttaa kuitenkin tuhoisia seurauksia. Museo-organisaation sisällä ryhmät voivat olla toisilleen kateellisia: kuittailua, hiljaisempaa kuiskuttelua tai jopa raju hyökkäys, kun niukkenevia resursseja tai tehtäviä jaetaan osastojen, yksiköiden tai tiimien kesken. Tämä muodostaa työyhteisössä haasteen jokaiselle, ei vain johdolle: sivuutanko hiljaa, liitynkö kuoroon vai ilmaisenko sen olevan sopimatonta.

Syökö kateus työyhteisöä vai kannustaako se luomaan jotain uutta? Kateus voi joskus jopa innostaa museoita uudistumaan sisältöjään ja toimintatapojaan. Kateuteen tuntuu kuitenkin liittyvän aina olettaus, että kateutta tunteva yksilö menettää jotain itse. Tämä kateuden nakertava voima voi vaivata myös museo-organisaatioita.

Asioiden pöydälle nostaminen voi olla hankalaa. Keskustelussa esitettiin, että museoiden tulisi keskittyä peruskysymyksiin, kuten siihen, mikä museon tarkoitus organisaationa on ja ketä se palvelee. Kun resursseista ja rahoituksesta kilpaillaan, kateutta syntyy väistämättä. Pienemmät museot joutuvat kamppailemaan jopa olemassaolostaan.

Kateus voi parhaimmillaan kannustaa hyviin suorituksiin, mutta pahimmillaan se sokeuttaa ja aiheuttaa väärinymmärryksiä, jotka eivät palvele museoiden tai muiden palveluiden toimintaa. Keskustelussa todettiin, että kulttuuripalveluiden toimintaa ja yhteistyötä tulisi kehittää, jotta museot voisivat tukea toisiaan rahoituksesta ja kävijöistä taistelemisen sijaan.

”Kel’ onni on, se onnen kätkeköön?”, kuuluu vanha suomalainen sananlasku. Kateudella voi olla pitkätkin kulttuuriperinteet ja kateudesta puhutaan paljon. Keskusteluissa tuli esille, että kateutta tuskin esiintyy Suomessa sen enemmän kuin muuallakaan, mutta ehkä kateus ei yhteiskunnassamme olekaan niin suuri tabu kuin muualla. Kateudesta pystytään keskustelemaan, eikä sitä lakaista maton alle.

Entä jos kateutta ei olisi olemassa? Olisiko silloin kunnianhimoakaan? Kateuteen suhtautuminen vaikuttaa varmasti siihen, voiko kateuden kääntää positiiviseksi kokemukseksi ja energiaksi. Vastausta haettiin myös seitsemän synnin vastakohtista, seitsemästä hyveestä. Voisiko kateuden vastakohta olla pyyteettömyys? Jos museot jakaisivat resurssejaan, taitojaan ja tekisivät yhteistyötä enemmän, voisiko kateuden ongelma ratketa?

Synnintunnistaja Tiina Mertasen mukaan ylpeyden vastapari suopeus on tämän päivän työssä yhdessä tekemistä ja reiluutta. Marjo Mäenpää ehdotti, että avoimuus ja luottamus syntyy myös toisen työn kunnioittamisesta riippumatta siitä, tuntee toisen työtehtävien luonnetta.

Keskustelun alusti Tiina Mertanen Suomen kansallismuseosta, ja muistiinpanot kirjasi Viivi Hämäläinen, Helsingin yliopistosta

Kuva: Pia Lonardi, Museovirasto. CC-BY 4.0.

3. Viha

Kuolemansynneistä vihantunne ja turhautuminen kumpuaa siitä, että asiantuntemus, monialaisuus ja pitkäjänteinen kulttuuriperintötyö, mitä museoissa ylpeydellä tehdään, ei välity museoiden

ulkopuolelle. Vihaa aiheuttaa se, ettei työn arvostus näy päätöksenteossa. Valtionosuuksia leikataan, rahoitus pienenee, eikä muutakaan arvostusta työstä nähdä tulevan riittävästi. Vihantunne johti kysymään, miten museot voisivat selkeämmin osoittaa olemassaolonsa merkityksen ja tärkeyden rahoittajille? Olemassaolon jatkuva perustelemisen tarve tekee vihaiseksi. Arvostavatko museoalan ihmiset itse omaa työtään tarpeeksi?

Miksi museot eivät kerro ulospäin tekemisistään? Esimerkiksi kulttuuriympäristötyö ei useinkaan näy suurelle yleisölle. Museotyötä onkin vaikea tuoda esille muuten kuin näyttelyiden kautta. Ihmiset saattavat esimerkiksi kysyä, mitä siellä museoissa tehdään maanantaisin. Miten museotyön voisi tehdä näkyväksi?

Keskustelu siirtyi museoiden vaikuttavuuden mittaamisen vaikeuteen. Pelkästään numerot, kuten pääsymaksutulot ja kävijämäärät, eivät riitä kertomaan, millaisia vaikutuksia museoilla on. Tulisiko museoiden pyrkiä tekemään ns. sosiaalisia tilinpitoja (*social impact report*)? Millaisia työkaluja museoilla tulisi olla vaikuttavuuden osoittamiseen?

Päätäjille täytyy pystyä perustelevaan, miksi museot ovat tärkeitä, mutta pelkästään oman tärkeyden toisteleminen ei riitä. Asioista valittaminen saattaa olla puhdistavaa, ja keskustelussa ehdotettiin jopa museoalan oman valituskuoron perustamista. Valittamisen lisäksi tulisi kuitenkin muistaa jakaa työyhteisössä myös työtä koskevat positiiviset asiat ja onnistumiset. Suuri osa alan ihmisistä tekee työtä sydämestään. Tämän hengen palon pitäisi näkyä myös vaikutuksina yhteiskunnassa.

Asiat herättävät voimakkaita tunteita, sillä ne koetaan tärkeiksi, merkityksellisiksi ja rakkaiksi. Miten valittamiseen ja vihaamiseen käytetyn energian saisi käännettyä positiiviseksi voimaksi? Joskus raivo auttaa asioiden eteenpäin viemisessä, kunhan sen kanavoi oikein. Passiivinen raivo lienee haitallisinta, sillä se synnyttää helposti katkeroitumista ja uhriutumista.

Joskus voi olla hyvä päästää irti turhasta valittamisesta. Meidän tulisi luopua epäonnistumisen pelosta ja uskaltaa kokeilla asioita enemmän. Epäonnistuminen on mahdollisuus oppimiseen. Ammatillisen itsetunnon ollessa kunnossa, uskaltaa myös myöntää virheensä ja oppia niistä.

Museokentän täytyy opetella tuomaan paremmin esille oma merkityksensä, sillä kukaan muu ei sitä tee. Vihaamiseen käytetyn energian voi kääntää positiiviseksi voimaksi pohtimalla, miksi tämä asia herättää näin voimakkaita tunteita. Synnintunnistaja Hanna-Kaisa Melarannan mukaan museoalan voimavarana on, että rakastumme joka kerta siihen aiheeseen ja tietoon, jonka parissa työskentelemme. Tämä intohimo pitäisi tuoda näkyväksi suurelle yleisölle ja myös päätäjille.

Keskustelun alusti Hanna-Kaisa Melaranta Varkauden museoista ja muistion kirjasi Anu Niemelä Museovirastosta.

4. Laiskuus

Henkisesti laiska museo viihtyy tekemisissään mukavuusalueella ja toimii niin kuin aina ennenkin on alalla ollut tapana. Mukavuudenhaluinen museo on keskitien kulkija: se tekee vähän kaikkea, pyrkii

miellyttämään jokaista ja välttää riskinottoa. Kokoelmatyön prosessit, näyttelytuotanto ja muut yleisölle tarjotut palvelut toistuvat samankaltaisina toimintavuodesta toiseen. Ristiriitaista kyllä, tällainen museo on usein kiireinen ja uupunut – sillä ei kaiken puuhansa keskellä ole aikaa eikä voimavaroja katsella peiliin, tehdä hulluja kokeiluja tai havainnoida mitä ulkomaailmassa tapahtuu.

Keskustelun alussa pohdittiin mitä laiskuudella museotyössä tarkoitetaan ja mitkä ovat laiskuuden ilmenemismuodot. Konkreettinen uupumus laiskistaa helposti työntekijää. Kun työntekijällä on kiire ja uusia asioita tulee eteen päivittäin, priorisoinnin puutteesta johtuen jäävät vanhatkin asiat hoitamatta. Tällöin laiskuus voi esiintyä kiireen muodossa. On niin kiire vanhojen asioiden kanssa, ettei uusille löydy tilaa. Kiireestä tulee myös helposti mantra, jota toistellaan tekosyynä sille, ettei mukavuusalueelta jakseta lähteä pois.

Toinen keskustelussa noussut seikka oli muutosvastarintaisuus. Innostuminen ja kokeilunhalu voi jäädä kaiken toiminnan taakse. Ajatellaan, että koska jokin asia ei ennen toiminut, ei se toimi nytkään. Samalla saatetaan ajatella, että yleisöä on kiva miellyttää säilyttämällä vanha, jonka vuoksi yleisö tulee museoon yhä uudelleen. Jos vanha säilytetään ja samalla tuodaan vierelle jotain uutta, voi lopputuloksesta tulla kuitenkin tukkoinen. Entisestä luopuminen edellyttää jonkin poistamista.

Keskustelusta kumpusikin ajatus, että museota uudistettaessa tulisi ottaa sekä työntekijät että museon asiakkaat mahdollisimman paljon mukaan suunnitteluun ja uudistamisprosessiin. Yhdessä tekemisen voi aloittaa pienillä konkreettisilla kokeiluilla ja askel kerrallaan, sieltä mistä se tuntuu helpoimmalta museon työntekijöille. Pienet onnistumiset palkitsevat ja edistävät innostumista. Kun työntekijöiden laiskuus kaikkoo, tarttuu innostus myös museon kävijöihin. Kävijöiden into saa puolestaan työntekijät ymmärtämään, minkä vuoksi he työtä tekevät ja mitä hyviä puolia uudistuksilla on. Tällöin syntyy innostuneisuuden kierre, joka pitää huolen siitä, että niin museon työntekijät kuin siellä vierailevat kävijät nauttivat museosta ja sen tarjoamista palveluista.

Marjo Mäenpään mukaan laiskat – hyvissä teoissa hitaat – voivat parantua ahkeruudella. Museoiden yhteydessä ahkeruus voi olla sitä, että museoammattilainen ymmärtää työnsä kokonaiskuvan, tarkastelee työtään kriittisesti ja uskaltaa lähteä työssään myös oman tonttinsa ulkopuolelle.

Keskustelun alusti Ulla Teräs Helsingin kaupunginmuseosta, ja muistion kirjasi Iina Hellström Museovirastosta

5. ~~Ahneus~~ Vaatimattomuus

Alkuperäisistä kuolemansynneistä viides on ahneus, mutta museoalalla todellisempi synti on kuitenkin ahneuden vastakohta: vaatimattomuus. Kuka sanoo, että ahneus on typeryyden eräs muoto? Onko parempi olla vähään tyytyväinen vai rohkeasti nostaa rima korkealle ja tavoitella ahneesti loistavaa tulevaisuutta?

Museoliiton taannoinen tutkimus vahvisti asian: museoiden sisällöissä ei ole vikaa, mutta suuri yleisö ei tiedä tai kuule niistä. Vahvat sisällöt ja tarinat ovat museokentän vahvuuksia, mutta jos ne eivät näy, ei museoita ole olemassa. Vahva, monialainen osaaminen on museokentän kiistaton valttikortti. Tämä potentiaali pitäisi käyttää viisaasti kulttuuriperinnön näkyväksi tekemisessä.

Perusrahoitus vähenee museoilta, joten museot joutuvat toimimaan yhä enemmän projektirahoituksen turvin. Synnintunnistaja Erja Salo totesi, että museoalalla perusrahoituksen hiekkalaatikko on pieni ja lelut vähissä. Ottaen huomioon syntientunnistuksessa mainitut vihan ja kateuden, on kavereitakin hiekkalaatikolla aika vähän. Hankkeet tuovat museoihin uusia tuulia, luovat mahdollisuuden kehittyä ja laajentavat yhteistyöverkostoa. Haasteena on yhtäältä hakemusrumba ja toisaalta se, miten hankkeet jäävät elämään ja juurtuvat osaksi museoiden toimintaa.

Museot tarvitsevat rohkeisiin kokeiluihin ja avauksiin uudenlaisia kumppanuuksia, vahvaa viestintää ja sponsoreiden tukea. Museot voisivat myös yhdistää voimansa yhteismarkkinointiin, museoiden ja kulttuuriperinnön yleisen näkyvyyden lisäämiseen. Esimerkiksi Museokortti tuo valtakunnallista näkyvyyttä museoille. Voisiko myös *Mennään museoon* -viikon resursseja käyttää tehokkaammin museoiden tunnettuuden lisäämiseen? Voisiko museoiden markkinointia joukkoistaa?

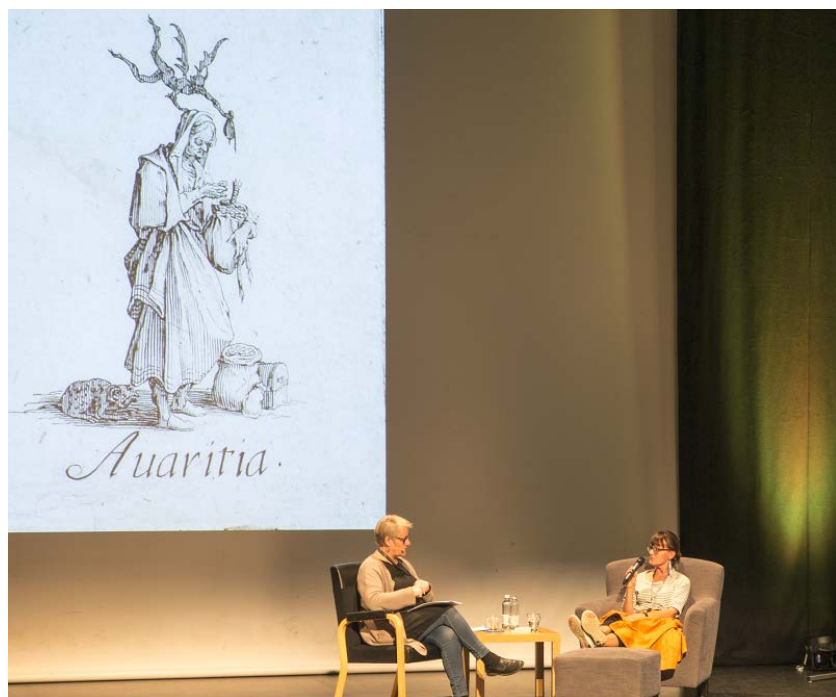
Museo itsessään on media! Museoiden pitäisi pystyä vahvemmin reagoimaan yhteiskunnallisiin tilanteisiin ja tuomaan historiasta ilmiöitä tähän päivään, jotta historian, nykyisyyden ja tulevaisuusvisioiden välisiä syy-seuraussuhteita voi ymmärtää. Vuorovaikutus yleisön kanssa on lisääntynyt, mutta siinä on edelleen parantamisen varaa. Mikä on kontaktimme ympäröivään maailmaan ja yleisöön, jolle tätä työtä teemme? Museot voisivat olla yhä vahvemmin keskustelun paikkoja.

Siispä häntä pystyyn museoalan ammattilainen: ei olla vaatimattomia minkään suhteen!

Keskustelun alusti Erja Salo Valokuvataiteen museosta ja muistion kirjasi Leena Marsio Museovirastosta

6. Ylensyönti

Ylensyönti on etenkin museon kokoelmanhallinnalle tuttu synti. Aineistoa haalitaan välittämättä siitä, kuuluuko kyseinen materiaali omiin kokoelmiin. Olisiko paikallaan jakaa hyvää sellaisille museoille, joiden tallennusprofiiliin aineisto oikeammin kuuluisi? Pöhöttyneiden kokoelmien käsittely vie tuhottomasti henkilökunnan resursseja

luoden toivottomuutta ja näköalattomuutta. Syyllystymmekö ylensyöntiin myös tahtomattamme, hyvää tarkoittaen?

Museoilla on pitkät perinteet kokoelmien osin hallitsemattomassa kartuttamisessa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on alettu enemmän miettiä kokoelmiin liittyviä kriteereitä, poistoja sekä yhteistyötä ja vastuunjakoa tallennuksessa. Aiemmin vastaanotetut, perkaamatta jääneet aineistot työllistävät edelleen tässä päivässä. Kokoelmien profiili ja punainen lanka voi olla hukassa. Potentiaalisen kokoelma-aineiston määrä on kasvussa, toisaalta esineiden fyysinen säilyttäminen voi olla retuperällä. Kokoelmapoistot sivuutetaan ajatellen, että ”aika hoitaa”. Ylensyönti voi ilmetä myös prosessoimattoman digitaalisen aineiston karttumisena. Resurssien löytäminen vuosikymmenten takaisten aineistojen perkaamiseen on haasteellista ja mahdollista vain erillisinä hankkeina. Eläkeikään menee – mutta minkä sukupolven eläkeikään?

Tallennustyönjaon myötä kokoelmalainojen määrä todennäköisesti kasvaa ja tarvitaan aiempaa vahvempaa keskinäistä luottoa siihen, että aineisto on lainattavissa/käytettävissä/tutkittavissa, vaikka se ei olekaan oman museon kokoelmissa. Kokoelmien fyysinen kunto ja henkiset esteet lainaamiselle voivat vaikeuttaa kokoelmien liikkuvuutta – lainaajalta odotetaan kovempaa tasoa kuin miten itse kokoelmaa kohdellaan.

Ylensyöntiä on myös se, jos museoon kuulumattomasta aineistoista ei osata luopua. Ammattilaisina meidän tulee luottaa toisiimme ja vastata yhdessä siitä, että aineisto säilyy yhteisessä käytössä, ei keskittyä siihen, että se säilyy nimenomaisesti omien seinien sisällä. ”Voimme tehdä harkittuja siirtoja sellaisille tahoille, joissa se palvelee parhaiten paitsi museoita, myös tutkijoita ja näyttelytoimintaa”, totesi synnintunnistaja Teemu Ahola.

Toisaalta museoissa on myös aineistoja, joista kyllä ymmärretään, että niiden tulisi olla muualla, mutta aiemmin tehdyt sopimukset tai sitoumukset estävät aineiston siirron. Onko ”opetuskokoelma” yksi perussynneistä – viekö aineisto eri tavalla nimettynä vähemmän tilaa? Myös opetuskokoelman tulisi muodostaa perusteltu, jäntevä ja käytettävä kokonaisuus.

Museoiden taitoa ja rohkeutta sanoa ”ei” pitää edelleen kehittää. Esineiden vastaanottamisesta kieltäytymisen perusteleminen on tärkeää – kokoelmapolitiikka ja tilanteen avaaminen ymmärrettävällä tavalla asiakkaalle auttavat siinä eteenpäin.

Keskustelua alusti Teemu Ahola (*Työväenmuseo Werstas*), ja muistion kirjasi Marianne Koski, Museovirastosta

Kuva: Pia Lonardi, Museovirasto (CC-BY 4.0)

7. Himo

Himo tarkoittaa kielletyn tavoittelua. Museoalan liiallinen ammattilypeys ja vallan himo johtavat usein ylimitoitettuihin vastuisiin ja velvollisuuksiin sekä hedelmättömään täydellisyydentavoitteluun. Museoammattilainen voi tuntea suunnatonta vastuuta koko kulttuuriperinnöstä ja kokea raskaita velvollisuuksia yhteisöjä ja tulevia sukupolvia kohtaan, mistä seuraa riittämättömyyden ja voimattomuuden tunne. Eettisten sääntöjen, lain pykälien sekä erilaisten suositusten runsaasta joukosta on helppo poimia vastuita ja velvollisuuksia, joissa vellominen saattaa johtaa liialliseen diplomaattisuuteen ja varovaisuuteen. Tällainen puolueettomuus ei loppujen lopuksi ole museotyönkään kannalta hyvä asia. Huolimatta siitä, että töitä tehdään paljon, ei maali tunnu olevan tavoitettavissa. Sisäforksen hommaa! Vai Tantaloksen, jonka tavoittelema vesi ja hedelmät loittonevat aina kauemmas hänen niitä hamutessaan?

Himo tarkoittaa omien tarpeiden tyydyttämistä, jolloin synnin voi hahmottaa ainoastaan yksilötasolla, ei kollektiivisena museoprofessiota määrittävänä tekijänä. Himo kuolemansyntyinä liittyy ajatukseen yksilön mukanaan kantamasta perisyntistä. Riippuen siitä, miten himon ymmärtää, voi sen silti hahmottaa myös museoammattilaista eteenpäin vievänä positiivisena voimavarana ja liekinä. Intohimo on tärkeä motivaattori, jonka lopussa näyttäytyy palkinto. Näin ajateltuna himo on positiivista ammatillista kihelmöintiä. Se ei ole rationaalista, vaan intuitiivista.

Museoammattilaisenkin tulee jatkuvasti pitää himonsa yllä, jotta hän pysyy virkeänä työssään. Siksi olisikin hyvä miettiä myös sitä, miten (into)himon liekki saadaan pidettyä elossa.

Himo liitettiin keskustelussa keskeisesti vallan käsitteeseen. Museotyössä käytetään sekä määräys- että määrittelyvaltaa, kun päätetään siitä, mitä kokoelmiin otetaan, kuka museoiden toimintaan saa osallistua ja miten museoissa tulee käyttäytyä. Määrittelyvaltaa museot käyttävät puolestaan tehdessään valintoja: kertoessaan, mikä on museoiden arvostuksen arvoista kulttuuriperintöä tai taidetta. Vallanhimo esittäytyi keskustelussa negatiivisena himona, jonka vastapainona museoammattilaisella täytyy olla vahva vastuunkanto. Myös rahan, näkyvyyden, kävijämäärien ja ulkopuolisten tahojen suosion tavoitteluun liittyvissä kommentteissa oli epäilyttävä kaiku. Toisaalta esitettiin, että vallan käyttämättömyys on synti, sillä museoilla on tietty tehtävä, jonka täyttämässä usein tarvitaan valtaa.

Oikean ja väärän tunnistaminen on osa ihmisenä olemisen moraalialia, ja oikean ja väärän rajojen hahmottaminen liittyy siihen, onko himo laadultaan hyvää vai pahaa. Maailma on heidän, jotka uskaltavat haluta, mutta mikäli himo kohdistuu väärin, muuttuu se luonteeltaan pahaksi. Himo voi olla syntiä, jos se liittyy vallanhimoon ja oman edun ajamiseen muiden etujen kustannuksella. Himon laatua – onko se synti vai eteenpäin vievä voima – määrittäessä keskeiseen asemaan astuukin näin oikean ja väärän tunnistaminen. Synti ei ole se, että himoitaan liikaa, vaan se, kenen kanssa ja mistä lähtökohdista himoitaan.

Himo on kuolemansyntien hierarkiassa lopulta vähäisin, mistä kertoo myös Teemapäivien aamiaiskeskustelussa vallinnut ambivalentti tunnelma: himon voi ymmärtää sekä hyvänä että pahana haluna. Vallankäyttö ja valehtelu nähtiin synteinä, mutta toisaalta valtakaan ei esiintynyt syntinä, mikäli vallankäytön päämääränä on yhteinen hyvä. Toisekseen esitettiin kysymys, voiko hyvää himoita liikaa? Keskustelijat korostivatkin nöyryyttä ja itsereflektiota himon edessä. Himo itsessään ei ole väärin, mutta mikäli päämäärä ja sen tavoitteluun käytetyt keinot johtavat vallan ja vastuun epäbalanssiin, voi himosta puhua jo museoalan kuolemansyntinä.

Himosta irti päästämiseksi tulee museoammattilaisenkin unohtaa välillä totutut tavat, arvioida tilanne uudestaan ja katsoa asioita tuoreesti. Valinta on tärkeää, sillä himo pitää suunnata oikein ja sen tavoitteluun tulee käyttää oikeita keinoja. Himossa keskeiseen asemaan nousee vallan tasapaino. Synnintunnistaja Eero Ehanti ehdotti museoalalle esikuvaksi Casanovaa:

”Casanova tarttui tilanteisiin ja hetkiin, oli pelurikin, pystyi päästämään irti heittäytyessään seuraavaan seikkailuun. Irtipäästämistä, valintaa, suunnatonta itseluottamusta, se on hyvänlaista himoa mitä voidaan Casanovalta oppia.”

Keskustelua alusti Eero Ehanti Suomen kansallismuseosta ja ICOM Suomen komitea ry:stä, ja muistion kirjasi Aura Kivilaakso Museovirastosta.

Epilogi: irtipäästäminen

Museoala kykenee refleктоimaan toimintaansa, tarvittaessa myös kriittisesti. Pystymme tunnistamaan ja käsittelemään pidäkkeitämme. Tämä on tärkeä uudistumisen edellytys. Synneiksi miellettyihin asioihin liittyy paljon myös uutta luovaa voimaa. Kun tämäkin energia otetaan käyttöön, ovat museot entistäkin tiukemmin mukana maailman muutoksessa.

Keskustelussa himo näyttäytyikin positiivisena, eteenpäin vievänä intohimona, vihaa voimakkaammaksi osoittautui rakkaus ja ahneuden sijaan museoalan perisynniksi tunnistettiin vaatimattomuus. Jääkö meille enää mitään kilvoiteltavaa? Varmasti jää. Sekä ylpeydestä että kateudesta voi päästä eroon avoimuudella, kunnioituksella ja altistumisella uusille asioille. Laiskuuteen ja ylensyöntiin perinteisesti suositellaan ahkeruutta ja pidättäytymistä, museoalan tapauksessa vaaditaan jatkuvaa oman työn kriittistä tarkastelua ja yhteistyötä. Päästetään irti liiasta varovaisuudesta ja vaatimattomuudesta ja tehdään tulevaisuus yhdessä!

Koosteen kirjoittivat muistioiden ja yleisökeskustelun pohjalta Aura Kivilaakso, Tapani Sainio ja Eeva Teräsvirta Museovirastosta